

ОБЩИНА ТЕРВЕЛ

ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ОБЩИНСКИ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ 2014-2020

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ	2
ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ	3
СПИСЪК НА ТАБЛИЦИ	4
СПИСЪК НА ФИГУРИ	4
ВЪВЕДЕНИЕ	5
1. ОЦЕНКА НА ОБХВАТА И ФОКУСА НА АНАЛИЗА НА АКТУАЛНИТЕ ТЕНДЕНЦИИ И ПРОЦЕСИ, ПРОБЛЕМИ И ПОТЕНЦИАЛИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО, ИНФРАСТРУКТУРНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ТЕРВЕЛ.....	7
2. ОЦЕНКА НА СЪОТВЕТСТВИЕТО И ОБВЪРЗАНОСТТА НА SWOT-АНАЛИЗА СЪС СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИЯ АНАЛИЗ И ДЕФИНИРАНИТЕ ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА.....	8
3. ОЦЕНКА НА РЕАЛИСТИЧНОСТТА И ПРИЛОЖИМОСТТА НА ВИЗИЯТА, ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ТЕРВЕЛ ЗА ПЕРИОДА 2014-2020 Г., ИНТЕГРИРАНОСТТА И ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО МЕЖДУ ОТДЕЛНИТЕ ПРИОРИТЕТИ И СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ, КАКТО И ТЯХНОТО СЪОТВЕТСТВИЕ И ОБВЪРЗАНОСТ С РЕЛЕВАНТНИТЕ СТРАТЕГИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ НА ОБЛАСТНО, РЕГИОНАЛНО, НАЦИОНАЛНО И ЕВРОПЕЙСКО НИВО.....	8
4. ПРЕЦЕНКА НА ОБЕМА И ЕФЕКТИВНОСТТА НА ПРЕДВИДЕНИТЕ ФИНАНСОВИ РЕСУРСИ ЗА ПОСТИГАНЕТО НА ЦЕЛИТЕ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ 2014-2020 И ОБОСНОВАНОСТТА НА РАЗПРЕДЕЛЕНИЕТО ИМ СПРЯМО ЗАЛОЖЕНИТЕ ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ...	21
5. АНАЛИЗ НА УМЕСТНОСТТА, ЯСНОТАТА И БРОЯ НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОПР 2014-2020, ВКЛЮЧИТЕЛНО ПО ОТНОШЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИОННОТО МУ ОСИГУРЯВАНЕ.....	22
6. ОЦЕНКА НА ОПИСАНИТЕ ДЕЙСТВИЯ И МЕХАНИЗМИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ОПР, ВКЛЮЧВАНЕ НА ПАРТНЬОРИТЕ В ПРОЦЕСА НА ТЯХНОТО РАЗРАБОТВАНЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ, КАКТО И ДЕЙНОСТИТЕ ЗА ИНФОРМАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ И ПУБЛИЧНОСТ НА ПЛАНА.....	23
7. ЗАКЛЮЧЕНИЕ.....	24

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

ОПР	Общински план за развитие
SWOT	Анализ силни, слаби страни, възможности и заплахи
НПР БГ 2020	Национална програма за развитие: България 2020
НКПР	Национална концепция за пространствено развитие 2013-2025 г.
ПН	Приоритетно направление
НСРР	Националната стратегия за регионално развитие за периода 2012-2022 г.
СЦ	Стратегическа цел
РПР СИР	Регионален план за развитие на Североизточен район 2014-2020
ОСР	Областна стратегия за развитие

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИ

Таблица 1: Съответствие на ОПР на община Тервел 2014-2020 г. с Регионален план за развитие на Североизточен район 2014-2020 г.	17
Таблица 2: Съответствие на ОПР на община Тервел 2014-2020 г. с ОСР област Добрич 2014-2020 г.	18

СПИСЪК НА ФИГУРИ

Фигура 1: Структура на стратегическата рамка на ОПР на община Тервел 2014-2020 г.	9
Фигура 2: Съответствие на ОПР на община Тервел със стратегията „Европа“ 2020.....	12
Фигура 3: Съответствие на ОПР на община Тервел с НПР БГ 2020	13
Фигура 4: Съответствие на ОПР на община Тервел с Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.	15

ВЪВЕДЕНИЕ

Предварителната оценка на Общинския план за развитие на община Тервел 2014-2020 г. (ОПР) има за цел да подобри качеството на документа, като проследи неговата външна и вътрешна свързаност, кохерентност, съответствие със стратегически и планови документи на областно, регионално, национално и наднационално ниво, неговата ефективност, ефикасност, релевантност, въздействие и устойчивост.

Предварителната оценка е незаменим инструмент, който е съпровождащ и интерфериращ процеса на планиране и програмиране. По тази причина приносът се проявява още в хода на разработване на документа и позволява навременна намеса за отстраняване на допуснати неточности и несъответствия и за подобряване качеството на плановия документ.

Настоящият документ е изготвен в съответствие с чл.13, ал. 2, т. 8 от Закона за регионално развитие, успоредно с подготовката на проекта на Общинския план за развитие. Тя съдържа прогнозна оценка за въздействието на плана върху процесите на социално-икономическо развитие на общината и екологична оценка. Екологичният компонент в оценката оценява доколко стратегията за развитие на общината, определена с плана, съответства на стратегията за опазване на околната среда и на критериите за ефективност на политиката за опазване на околната среда.

При разработването на настоящата оценка са използвани поетапен и системен подход, което позволи на експертния екип да проследи процеса на изготвяне на ОПР на община Тервел стъпка по стъпка и в същото време документът да се разгледа като взаимосвързана система, като се търси постигането на общ положителен и синергичен ефект. Използвани са следните аналитични техники с цел многопластово и задълбочено разглеждане на техниките:

- Дескриптивен анализ и анализ на съдържанието (контент анализ);
- Бенчмаркинг;
- Сравнителен анализ и Gap анализ (анализ на несъответствията).

В настоящия документ е разгледан последователно всеки един от елементите на ОПР на община Тервел, като освен това е оценена тяхната взаимна свързаност и съответствие с други документи.

Оценката включва констатации, открити несъответствия и препоръки за подобряване на плановия документ.

Предварителна оценка на ОПР 2014-2020 г. на община Тервел

Разработването на един планов документ не е изолиран процес. ОПР на община Тервел се разработва в изключително динамична среда, която определя обстоятелствата за развитие на общината през следващите 7 години.

Общинският план за развитие определя средносрочните цели и приоритети за развитието на общината в съответствие с Областната стратегия за развитие и Националната концепцията за пространствено развитие. Чрез този документ се цели да се направи оценка на наличните ресурси и потенциали за развитие, за проблемите, които представляват пречка пред развитието на общината, и как тя може да ги преодолее с помощта на своите сравнителни предимства. По този начин планът очертава основните сфери на развитие в следващия програмен период и определя къде да се насочат средствата, така че да се постигне максимален ефект. Важно е средствата да бъдат концентрирани и правилно насочени към перспективни за общината сфери, които да могат да доведат до социално-икономически напредък и да имат дългосрочни ефекти върху устойчивото развитие на общината. Правилното приоритизиране е от ключово значение за създаване на условия за прогрес. Важно е също общината да се разглежда както от гледна точка съставните ѝ населени места, така и като обединена структура, която си взаимодейства интензивно със съседните структури и е част от по-големи такива.

Елементите на Общинския план за развитие са дефинирани в Закона за регионално развитие (чл. 13, ал. 2) и включват следното:

- I. Анализ на икономическото и социалното развитие на общината;
- II. Целите и приоритетите за развитие на общината за определен период;
- III. Индикативна финансова таблица, обобщаваща необходимите ресурси за реализация на плана;
- IV. Индикаторите за наблюдението и оценката на плана;
- V. Действия по наблюдението, оценката и актуализацията на плана;
- VI. Действия за прилагане принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност на плана;
- VII. Програма за реализация на Общинския план за развитие;
- VIII. Предварителната оценка на плана.

1. ОЦЕНКА НА ОБХВАТА И ФОКУСА НА АНАЛИЗА НА АКТУАЛНИТЕ ТЕНДЕНЦИИ И ПРОЦЕСИ, ПРОБЛЕМИ И ПОТЕНЦИАЛИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО, ИНФРАСТРУКТУРНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ТЕРВЕЛ.

Анализът на икономическото и социалното развитие има за цел не само да даде снимка на моментното състояние на показателите на социално-икономическото развитие на общината. Той трябва да установи кои са сравнителните предимства, в които следва да се инвестира, за да се създадат условия за устойчиво развитие. Следва да се открият приоритетните проблеми, за които трябва да се намери решение в стратегическата част на документа. Освен това, трябва да се установи какво е мястото на общината в националното пространство, като се анализира развитието ѝ спрямо това на съседните общини, областта, района, както и да се направи териториален разрез в рамките на самата община, като се определят основните и вторични центрове на растеж и се анализират връзките между населените места. В тази връзка е от изключително значение да се направи задълбочен анализ с актуални и достоверни данни. Трябва да се реферира към ОПР на община Тервел 2007-2013 г. и неговата актуализация.

Следва да се проследи развитието на общината през последните години и да се оценят поставените приоритети през предходния програмен период и тяхната адекватност, степента на тяхното изпълнение, и да се вземат предвид добрите практики и допуснатите грешки в настоящия документ.

Според методологията за разработване на ОПР 2014-2020 „Анализът на ключовите области и тенденции в развитието на общината следва да очертава както проблемите и дефицитите, така и целевите сфери на развитието, които да послужат за разработване и обосноваване на стратегическата част на Общинския план за развитие“.

ОЦЕНКА

Разработеният анализ за ОПР на община Тервел 2014-2020 г. е информативен и задълбочен. Използвани са актуални данни от официални източници на информация, които са анализирани с помощта на различни подходи и са изведени съответните изводи от тях. В структурно отношение анализът отговаря на изискванията за съдържание, посочени в Методическите насоки за разработването на ОПР.

Общината е разгледана в контекста на социално-икономическото развитие на областта, района и националните особености.

По-голямата част от данните са визуализирани под формата на фигури или таблици, което допринася за по-лесното им възприемане.

Анализът е проблемно ориентиран, като проследява тенденциите в развитието на общината и разглежда подробно проблемите от демографски, социално-икономически, инфраструктурен и екологичен характер.

Представени са и ресурсите на общината, изследвано е тяхното състояние и на тази база са изведени сравнителните предимства, които трябва да се развият за да се постигне прогрес.

Според оценителя Анализът поставя добра основа за разгръщане на стратегическата рамка.

2. ОЦЕНКА НА СЪОТВЕТСТВИЕТО И ОБВЪРЗАНОСТТА НА SWOT-АНАЛИЗА СЪС СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИЯ АНАЛИЗ И ДЕФИНИРАНИТЕ ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАТА.

SWOT-анализът е задължителна част за всеки стратегически документ, като осъществява логическата връзка между аналитичната и стратегическата част на документа. Изготвеният SWOT-анализ е структуриран в матрица, отразяваща влиянието на факторите за развитие, което предполага че силните и слабите страни са посочени в резултат на разработения анализ на ситуацията в общината. Съгласно класическата схема за обобщение факторите са представени в четири групи, в зависимост от това с какъв произход са те и какъв е потенциалният им ефект върху развитието. Силните и слабите страни са изведени на база вътрешните условия в общината, докато възможностите и заплахите са изведени на база външната среда. Анализът е логично построен и правилно извежда и обобщава направените в анализа констатации.

При проверка на вътрешното съответствие на SWOT-анализа не бяха открити противоречия.

Като цяло, SWOT-анализът е уловил основните изводи, направени в социално-икономическия анализ, а в стратегическата рамка са взети предвид стоящите пред развитието на общината възможности и заплахи.

3. ОЦЕНКА НА РЕАЛИСТИЧНОСТТА И ПРИЛОЖИМОСТТА НА ВИЗИЯТА, ЦЕЛИТЕ И ПРИОРИТЕТИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ТЕРВЕЛ ЗА ПЕРИОДА 2014-2020 Г., ИНТЕГРИРАНОСТТА И ВЗАИМОДЕЙСТВИЕТО МЕЖДУ ОТДЕЛНИТЕ ПРИОРИТЕТИ И СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ, КАКТО И ТЯХНОТО СЪОТВЕТСТВИЕ И ОБВЪРЗАНОСТ С РЕЛЕВАНТНИТЕ СТРАТЕГИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ НА ОБЛАСТНО, РЕГИОНАЛНО, НАЦИОНАЛНО И ЕВРОПЕЙСКО НИВО.

Оценката на стратегическата рамка на ОПР на община Тервел 2014-2020 г. е разгледана на следните нива:

- Структурно съответствие;
- Външно съответствие;

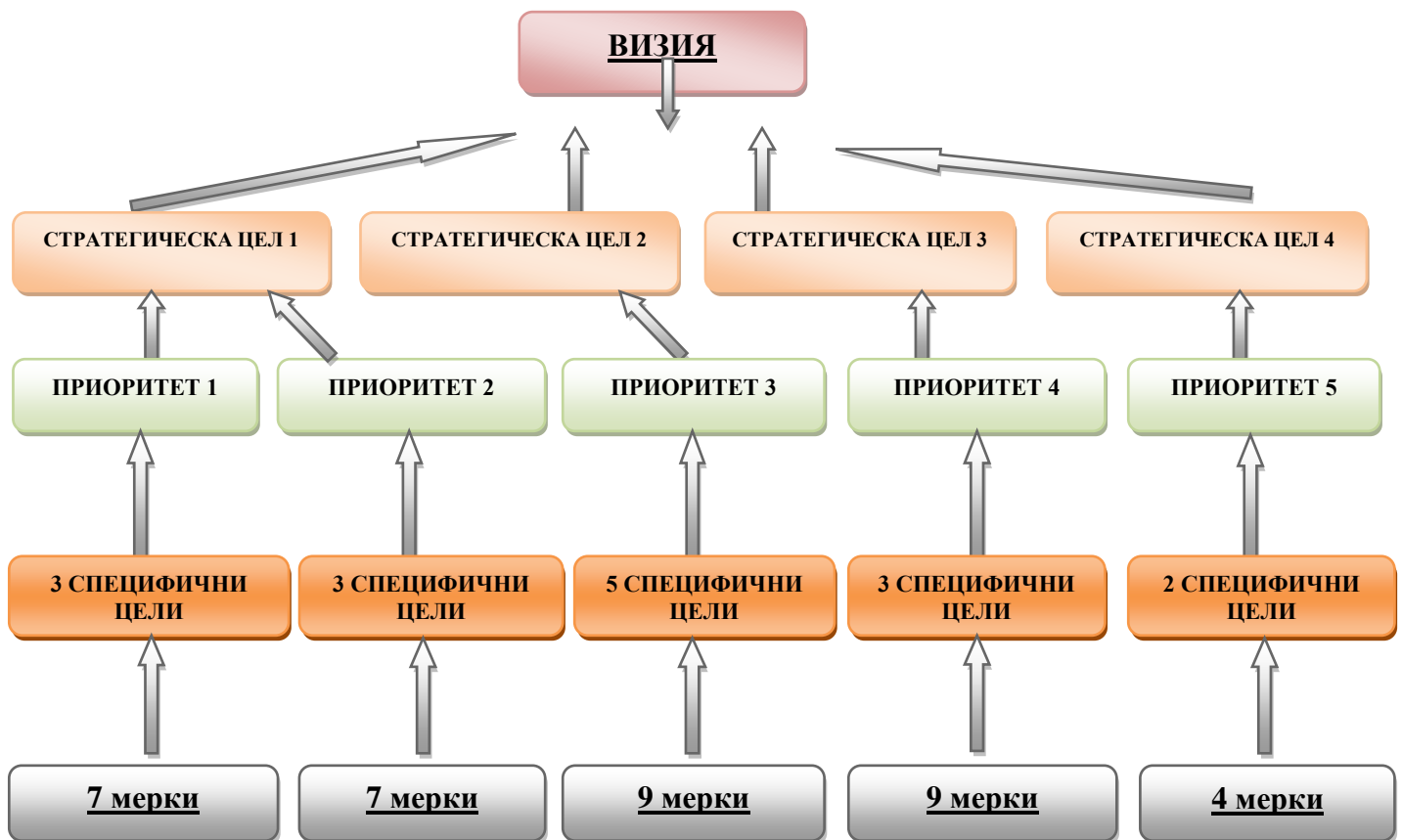
- Вътрешно съответствие и допълняемост;
- Реалистичност и приложимост;
- Съгласуваност с общественото мнение.

Целите и приоритетите имат за задача да дадат насоката за развитие на общината за следващия програмен период, като стъпят на основата на направения преди това анализ и SWOT-анализ. Това е ключовата част на документа, където се показва начина **как да се използват предимствата на общината и с минимални усилия да се постигне максимален ефект** по отношение на решаването на наличните проблеми и постигането на социално-икономически напредък.

Стратегическата рамка следва да изразява **желанията на местното население** за бъдещото развитие на общината и в същото време да следва **насоката, определена от документите на по-високо ниво**. Следва да се намери **пресечната точка между желанията и възможностите за развитие**, така че стратегическата рамка да бъде реалистична и да има максимално въздействие.

СТРУКТУРНО СЪОТВЕТСТВИЕ

Стратегическата рамка е разгърната на следните нива:

Фигура 1: Структура на стратегическата рамка на ОПР на община Тервел 2014-2020 г.

Подходът позволява да се достигне нужната конкретика и целенасоченост за нуждите на ОПР. Мерките към специфичните цели са изведени в Програмата за реализация.

ВЪНШНО СЪОТВЕТСТВИЕ

Стратегическата рамка на Общинския план за развитие е разгледана в контекста на системата от стратегически и планови документи на различни нива. **Потърсена е външната съгласуваност на документа, като стратегическите цели са обвързани с приоритетните за областта, региона, страната и европейските области за развитие.** Оценява се високо фактът, че е потърсено мястото на документа в системата от стратегически документи. **Документите, с които е потърсена по-тясна връзка, отговарят на тези, посочени в методическите насоки.**

Така обособените стратегически цели са насочени към **четири основни направления**, включващи следните подтеми:

1. Икономика и местен потенциал:

- Устойчиво развитие на туризма, селското и горското стопанство;
- Развитие на местната икономика;
- Повишаване жизнения стандарт, заетост и доходи.

2. Човешки ресурси:

- Образование;
- Здравеопазване;
- Квалификация на работната сила;
- Подобряване условията на труд.

3. Инфраструктура:

- Транспортна, енергийна и ВиК;
- Социална, културна и образователна;
- Среда за живот;
- Опазване на околната среда.

4. Добро управление:

- Административен капацитет;
- Привличане на инвестиции;
- Партньорство и социално-икономическо развитие.

В сравнение с изведените приоритетни области за предходния програмен период в настоящия документ е направен опит да се постигне **по-голяма целенасоченост.** **Приоритизират се инфраструктурата и околната среда.** Общинският план за развитие

се разработва в момент, когато все още не е финализирано споразумението за партньорство на Република България с ЕС, определящо основните приоритетни направления, които ще бъдат финансирани в следващия програмен период, както и обема на заделените средства, не са финализирани и оперативните програми, Областните стратегии за развитие и други стратегически документи за следващия програмен период, от които ОПР на община Тервел е силно зависима.

Тази **неясна външна среда**, в която се изготвя документът, увеличава **риска за условност на планираните дейности и най-вече средствата за тях**.

Външната съгласуваност на документа се изразява в съгласуването му със следните програмни документи от по-високо ниво:

Стратегия Европа 2020:

Стратегията „Европа 2020“ цели постигането на по-интелигентен, по-устойчив и приобщаващ растеж:

- интелигентен – чрез по-ефективни инструменти в образованието, изследванията и иновациите;
- устойчив – благодарение на решителното преминаване към ниско въглеродна икономика и конкурентоспособна промишленост;
- приобщаващ, със силен акцент върху създаването на работни места и намаляването на бедността.

Петте основни цели, които ЕС трябва да постигне преди края на десетилетието са в сферата на заетостта; образованието; научните изследвания и иновациите; социалното приобщаване и намаляването на бедността и климата/ енергетиката. Така формулираните цели следва да се трансформират в национални.

Към целите са дефинирани и седем водещи инициативи, предоставящи рамка чрез която ЕС и националните власти взаимно поддържат усилията си в области, подкрепящи приоритетите на „Европа 2020“ – като иновации, цифрова икономика, заетост, младеж, промишлена политика, бедност и ефективно използване на ресурсите.

Според оценителя Общинският план за развитие на община Тервел 2014-2020 г. следва създадените от ЕС насоки за растеж:

ИНТЕЛИГЕНТЕН

- Осигуряване на достъпно и качествено образование;
- Повишаване квалификацията на работната сила чрез предоставяне на възможности за обучение и преквалификация;
- Повишаване на административния капацитет и усъвършенстване на административното обслужване.

УСТОЙЧИВ

- Опазване и възстановяване на природното наследство и биологичното разнообразие;
- Мероприятия за опазване и съхраняване на околната среда.

ПРИБОЩАВАЩ

- Насърчаване на предприемачеството, стартиране и развитие на икономически дейности в нови МСП;
- Интеграция на малцинствените групи.

Фигура 2: Съответствие на ОПР на община Тервел със стратегията „Европа“ 2020

Стратегията е насочена към намаляване на **безработицата** чрез стимулиране на **преработвателната промишленост** и създаване на нови предприятия, развитие на **конкурентно земеделие** с по-висока добавена стойност на продукцията, грижа за **околната среда**, повишаване на **квалификацията на работната сила**, активно включване на **малцинствените групи** в образованието и пазара на труда.

Национална програма за развитие България 2020

НПР БГ 2020 е водещият стратегически и програмен документ, който конкретизира целите на политиките за развитие на страната до 2020 г. Формулираните цели на правителствените политики ще осигурят постигането на ускорен икономически растеж и повишаване на жизнения стандарт на българските граждани в средносрочен и дългосрочен план.

НПР БГ 2020 поставя пред страната 3 стратегически цели и 8 приоритета като основните направления са в посока: **образование, здравеопазване, социално включване, по-високи равнища на заетост, регионално развитие, инфраструктура, иновации, аграрен сектор, административен капацитет и енергийна ефективност.**

НПР БГ 2020

Подобряване на достъпа и повишаване на качеството на образованието и обучението и качествените характеристики на работната сила

Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване.

Постигане на устойчиво интегрирано регионално развитие и използване на местния потенциал.

Развитие на аграрния отрасъл за осигуряване на хранителна сигурност и за производство на продукти с висока добавена стойност при устойчиво управление на природните ресурси.

Подкрепа на иновационните и инвестиционни дейности за повишаване на конкурентоспособността на икономиката.

Укрепване на институционалната среда за висока ефективност на публичните услуги за гражданите и бизнеса.

Енергийна сигурност и повишаване на ресурсната ефективност.

Подобряване на транспортната свързаност и достъпа до пазари.

Специфични цели в ОПР Тервел

СЦ: Осигуряване на достъпно и качествено образование за развитие на личността.

СЦ: Повишаване качеството и ефективността на социалните и здравни услуги.
СЦ: Насърчаване на икономическата активност и превенция на отпадането от пазара на труда.

СЦ: Устойчиво управление и възстановяване на горския фонд, биологичното разнообразие и хидромелиорациите.
СЦ: Развитие на бизнес средата, стимулиране на предприемачеството и привличане на инвестиции.

СЦ: Стимулиране на икономическото развитие в селата с насочване на инвестиции към селското стопанство, хранително-вкусовата промишленост и туризма.

СЦ: Успешно приложени иновативни подходи и сътрудничество между наука и бизнес в развитието на традиционните икономически отрасли.
СЦ: Развитие на бизнес средата, стимулиране на предприемачеството и привличане на инвестиции.

СЦ: Повишаване на административния и проектен капацитет и подобряване на публичните услуги.

СЦ: Успешно приложени иновативни подходи и сътрудничество между наука и бизнес в развитието на традиционните икономически отрасли.

СЦ: Подобряване качеството на живот чрез доизграждане и осъвременяване на техническата инфраструктура.

Фигура 3: Съответствие на ОПР на община Тервел с НПР БГ 2020

Община Тервел е засегнала в своята стратегическа рамка всички приоритетни **направления** на НПП БГ2020 като ПН „Постигане на устойчиво интегрирано развитие и използване на местния потенциал” и ПН „Развитие на аграрния отрасъл за осигуряване на хранителна сигурност и за производство на продукти с висока добавена стойност при устойчиво управление на природните ресурси” са засегнати от две специфични цели, които включват конкретни мерки за постигане на устойчиво интегрирано развитие, развитие на аграрния отрасъл и устойчиво управление на природните ресурси.

Енергийната сигурност и повишаване на ресурсната ефективност се изразява в мерки за въвеждане и изграждане на съоръжения за производство и използване на енергия от възобновяеми енергийни източници.

Национална стратегия за регионално развитие 2012-2020

Националната стратегия за регионално развитие (НСРР) за периода 2012-2022 г. е основният документ, който определя стратегическата рамка на държавната политика за постигане на **балансирано и устойчиво развитие на районите на страната** и за преодоляване на **вътрешнорегионалните и междурегионалните различия/неравенства** в контекста на общоевропейската политика за сближаване и постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

НСРР определя дългосрочните цели и приоритети на политиката за регионално развитие, която има интегрален характер, дава възможност за координация на секторните политики на територията и съдейства за тяхното синхронизиране.

НСРР играе важна роля за постигане на съответствие и взаимно допълване между целите и приоритетите на политиката за регионално развитие и секторните политики и стратегии, които спомагат за балансирано развитие на районите.

НСРР **определя дългосрочните цели и приоритети за регионално развитие на страната**. Изведените стратегически цели и приоритети на НСРР 2012-2022 г. са разгледани и в самата стратегическа рамка на ОПР на община Тервел, като определящи насоката на изведените приоритети.

Фигура 4: Съответствие на ОПР на община Тервел с Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.

Връзка с НСРР 2012-2022 г. е налице по всички стратегически цели, т.е. оценителят може да твърди, че е установено съответствие на изведените в НСРР и ОПР на община Тервел стратегически цели.

Тясна връзка е постигната при СЦ 1, където се цели „активизиране на собствените ресурси и съхраняване на собствената регионална специфика”. Стратегията на ОПР е насочена именно към по-устойчиво използване на местните ресурси и местния потенциал и стимулиране на малките и средни предприятия.

В унисон със СЦ 2 на НСРР е Стратегическа цел 2 на ОПР чрез която се цели именно създаване на подходящи условия за развитието и реализацията на човешките ресурси с оглед намаляване на негативните демографски и миграционни процеси и подобряване на качеството на живот в населените места, подобряване качеството на средата на живот чрез осигуряване на достъп до образователни, здравни, социални и културни услуги, модернизирани и изграждане на образователна, социална, културна и спортна инфраструктура.

Стратегическа цел 4 на ОПР е съотнесима към СЦ 3 на НСРР, като е разгърната в отделни мерки, насочени към териториално сближаване и развитие на междуобщинско и

транснационално сътрудничество чрез изпълнение на многостранни проекти от общ интерес за осъществяване на дейности в следните области: опазване на околната среда; развитие на транснационални транспортни и комуникационни мрежи; намаляване на опасностите от технологични и природни рискове; социални услуги в общността; изграждане на мрежи за трансфер на технологии и знания.

СЦ 4 на НСРР е насочена към устойчиво интегрирано градско развитие, което в пълна степен съответства на Стратегическа цел 3 на ОПР на община Тервел, чрез която се цели подобряване и модернизация на образователна, здравна, социална, спортна и пътна инфраструктура, интегрирано пространствено развитие на територията и опазване на околната среда.

Национална концепция за пространствено развитие 2013-2025 г.

Националната концепция за пространствено развитие определя стратегията за развитие на националната територия и връзките ѝ със съседни страни и региони.

Според НКПР град Тервел е агломерационен ареал от **4-то ниво** - малки градове с микрорегионално значение за територията на групи общини.

Община Тервел се намира в ареал на транспортна достъпност 42 км. от град Добрич, 91 км от пристанище Варна и 58 км от Силистра.

В общината липсват вторични опорни центрове, които да деконцентрират функциите, съсредоточени в град Тервел, което е причина в него да са съсредоточени всички основни административни, икономически и транспортни функции.

Регионален план за развитие на Североизточен район 2014-2020 г.

Регионалните планове за развитие определят **средносрочните цели и приоритети за устойчиво интегрирано регионално и местно развитие на територията на съответния район** в съответствие с предвижданията на Националната стратегия за регионално развитие и другите структуроопределящи политики.

За Регионалния план за развитие отново са изведени приоритетите и целите, на които отговаря ОПР на община Тервел. Паралелът е направен със стратегическите цели и приоритети на документите, както е направено и сравнение с приоритетите и специфичните цели. Съблюдавано е съответствието между ОПР на община Тервел и Регионален план за развитие на Североизточен район 2014-2020 г. и се наблюдава тясна връзка с всички стратегически цели, а именно: икономика, околна среда, социално развитие и териториално развитие и сътрудничество:

Стратегическа цел РПР СИР	Съответствие в ОПР Тервел
Стратегическа цел 1: Повишаване конкурентоспособността на района чрез активиране на специфичния му потенциал, съчетано с опазване на околната среда.	Стратегическа цел 3: Изграждане и осъвременяване на инфраструктурата за интегрирано пространствено развитие и опазване на околната среда.
Стратегическа цел 2: Повишаване на социалния капитал на района чрез подобряване стандарта на живот и качеството на жизнената среда.	Стратегическа цел 2: Развитие на човешките ресурси и насърчаване на заетостта.
Стратегическа цел 3: Балансирано териториално развитие и сътрудничество чрез подобряване на свързаността и функционалната интегрираност на система от урбанизационни центрове.	Стратегическа цел 4: Въвеждане на съвременни подходи на управление, развитие на партньорството и териториалното сътрудничество.

Таблица 1: Съответствие на ОПР на община Тервел 2014-2020 г. с Регионален план за развитие на Северозточен район 2014-2020 г.

Областна стратегия за развитие на област Добрич 2014-2020 г.

Областната стратегия за развитие определя **средносрочните цели и приоритети за развитие на областта**, както и стратегическите насоки за разработване на Общинските планове за развитие.

Съответствието с Областната стратегия за развитие е **подробно и задълбочено изследвана**. В документа е обособена отделна точка „Стратегически насоки за разработване на целите и приоритетите на Общинските планове за развитие“.

ОСР на област Добрич 2014-2020 г. си поставя за цел да **постигне висока степен на социално-икономическо развитие** като в тази връзка насочва община Тервел към приоритизиране на следните области:

Насоки на ОСП област Добрич 2014-2020	Специфични цели и мерки от ОПР на община Тервел
<p>Стратегическо направление „Устойчив растеж“: Развитие на устойчиво земеделие и туризъм.</p> <p>Този приоритет е с акцент върху развитие на устойчиво земеделие и туризъм, подобряване на екологичните условия и ефективно използване на механизми за трансгранично и междурегионално сътрудничество.</p>	<p>СЦ: Инфраструктура свързана с опазването на околната среда.</p> <p>Мярка: 4.2.2. Изграждане и развитие на необходимата инфраструктура за третиране на отпадъци.</p> <p>СЦ: Транснационално и междурегионално сътрудничество.</p> <p>Мярка: 5.2.1. Подкрепа за международно сътрудничество и обмен на най-добри практики.</p>
<p>Стратегическо направление „Интелигентен растеж“: Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика и подкрепа за малкия и средния бизнес.</p> <p>Този приоритет акцентира върху стимулиране на изследователската дейност, иновациите и развитие на нови технологии.</p>	<p>СЦ: Успешно приложени иновативни подходи и сътрудничество между наука и бизнес в развитието на традиционните икономически отрасли.</p> <p>Мярка: 1.2.1. Насърчаване на съвместните дейности на земеделски производители и научно-изследователски институции в сферата на земеделието.</p> <p>СЦ: Осигуряване на достъпно и качествено образование за развитие на личността.</p> <p>Мярка: 3.1.1. Подобряване на качеството и осигуряване на равен достъп до образование.</p> <p>Мярка: 3.1.2. Подобряване на качествените характеристики на работната сила.</p>
<p>Стратегическо направление „Приобщаващ растеж“: Повишаване на заетостта и доходите чрез подобряване достъпа до пазара на труда.</p> <p>Този приоритет акцентира на върху заетостта и уменията, и борбата с бедността.</p>	<p>СЦ: Насърчаване на икономическата активност и превенция на отпадането от пазара на труда.</p> <p>Мярка 3.3.1. Предотвратяване отпадането от пазара на труда.</p> <p>Мярка 3.3.2. Насърчаване на заетостта чрез повишаване на квалификацията на заетите и безработни лица.</p> <p>СЦ: Подобряване достъпа до заетост и качеството на работните места.</p> <p>Мярка 3.4.1. Подобряване достъпа до заетост и намаляване на безработицата.</p> <p>Мярка 3.4.2. Подобряване условията на труд на работното място.</p>

Таблица 2: Съответствие на ОПР на община Тервел 2014-2020 г. с ОСП област Добрич 2014-2020 г.

ВЪТРЕШНО СЪОТВЕТСТВИЕ И ДОПЪЛНЯЕМОСТ

Вътрешното съответствие на документа се изразява в ясната и категорична **връзка** между тенденциите в развитието на общината, станали ясни от направения **анализ** на икономическото и социалното развитие, изведените **силни, слаби страни, възможности и заплахи** на тази база и разработената **стратегическа рамка**, която да използва потенциала на общината, за да реши нейните проблеми и да доведе до устойчиво развитие.

В т. 2 от настоящата оценка вече е направено едно такова изследване, което проследява връзките анализ – SWOT-анализ - стратегия.

Според оценителя **стратегическата рамка** е построена на база направения анализ и **не противоречи на направените там изводи.**

Постигната е **интегрираност и взаимодействие** между отделните стратегически цели. Те са **балансиран и равнопоставени** като значимост и засягат **четири отделни сфери**, които са ключови за развитието на общината:

1. Икономика и местен потенциал;
2. Човешки ресурси;
3. Инфраструктура;
4. Добро управление.

Въпреки че са изведени като отделни цели, връзката между тях е особено тясна, като **концепцията** се изчерпва в следното: развитието на инфраструктурата осигурява база за развитие на бизнеса и по-добра среда за живот на хората, грижата за човешките ресурси, от гледна точка образование, здравеопазване и социални дейности, води до по-добре обучени и квалифицирани кадри, които да са подготвени да влязат и да подсилят местната икономика. А развитата икономика означава повече работни места, по-високо заплащане и по-висок стандарт на живот.

Най-сигурният начин за развитието на общината е да се използват нейните **сравнителни предимства и потенциали**, а именно подходящите природо-климатични условия за развитие на туризъм и селско стопанство.

За да има устойчив растеж, трябва да се съблюдава **опазването на околната среда**. Външните фактори също са взети предвид като се предлагат условия за **привличане на инвеститори и коопериране с други общини.**

РЕАЛИСТИЧНОСТ И ПРИЛОЖИМОСТ

Приложимостта на стратегическата рамка зависи от нейната **реалистичност**, от **нагласите** на местното население, от **административния капацитет**, от **адекватността** на стратегията спрямо нуждите на местното население.

Реалистичност

При оценката на реалистичността и приложимостта на един планов документ от значение са много **външни фактори**, които в повечето случаи са трудно предвидими.

Реалистичността на един план зависи от **пресечната точка между предвидените дейности и отделените за тях ресурси.**

В Общинския план за развитие са включени **Индикативна финансова таблица** и **Програма за реализация**, където са дефинирани ресурсите, необходими за реализацията на плана.

СЪГЛАСУВАНOST С ОБЩЕСТВЕНOTO МНЕНИЕ

Погледът на местното население винаги е от голямо значение при разработването на планови документи. Първо, при изготвянето на **аналитичната част**, вътрешния поглед на живеещите в общината неминуемо трябва да се вземе предвид. Статистическите данни не винаги са достатъчни за определяне на статуса на социално-икономическите показатели, тъй като върху тях влияят много и динамични процеси, които понякога е трудно да се оценят реалистично от външен наблюдател.

Второ, важно е местното население да **припознае набеязаните цели като свои**, за да се обедини общността около тяхното преследване и да се установи тясно взаимодействие между администрация, бизнес и гражданско общество.

Общественото мнение и нагласи са взети предвид при разработването на настоящия ОПР, като са проведени проучвания с помощта на различни подходи и на различни етапи от разработване на плана.

Всички документи са публично представяни на интернет сайта на Община Тервел.

След изготвяне на аналитичната част на плана са проведени **дискусии** с различни участници, на които е подложена на дискусия предвидената стратегическа рамка. Целта на дискуссионните форуми е да се оцени реалистичността на рамката и да се съберат идеи и предложения за нейното усъвършенстване.

АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ

Административният капацитет е **анализиран задълбочено в ОПР**. В стратегическата рамка са предвидени подходящи **мерки за неговото укрепване**.

АДЕКВАТНОСТ

Доколко стратегията е адекватна на нуждите на местното население, може да се определи от прегледа на откритите проблеми, дефинирани от населението и предвидените мерки в стратегията. **Установено е пълно съответствие**, което може да се види от направения преглед в т. 2. и оценката на вътрешното съответствие.

Съгласно направената оценка на стратегическата рамка на Общинския план за развитие, оценителят смята, че е разработена **реалистична и приложима стратегическа рамка**, която се отличава с **вътрешна кохезия и съответствие със стратегически документи на по-високо ниво**.

4. ПРЕЦЕНКА НА ОБЕМА И ЕФЕКТИВНОСТТА НА ПРЕДВИДЕНИТЕ ФИНАНСОВИ РЕСУРСИ ЗА ПОСТИГАНЕТО НА ЦЕЛИТЕ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ 2014-2020 И ОБОСНОВАНОСТТА НА РАЗПРЕДЕЛЕНИЕТО ИМ СПРЯМО ЗАЛОЖЕНИТЕ ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ

Индикативната финансова рамка обобщава **необходимите ресурси** за реализацията на ОПР за периода 2014-2020 г. Тя е тясно обвързана с **макроикономическата обстановка** и следва да бъде съобразена с *научените уроци* от предходния програмен период и **текущото финансово състояние** на общината.

ОЦЕНКА

При съставянето на Индикативната финансова таблица е използвана предложената в **Приложение 4 от Методическите указания** форма за разработване на ОПР 2014-2020 г. като е спазена нейната структура и съдържание.

Необходимите средства за реализацията на плана за изчислени на **101 157 000 лв.** като **91,13%** са с външен източник на финансиране и само **5 962 000 лв.** или **5,89%** са от общинския бюджет.

Предвидените средства от ЕС за периода 2014-2020 г. са **85,29%**. Изводът е, че се разчита прекалено много на средствата от ЕС, което прави изпълнението на ОПР зависимо от редица външни фактори и риска от неговото неизпълнение по-голям. В същото време обаче, общината няма достатъчно ресурси, за да подкрепи самостоятелно инициативите за развитие, затова е подходящо привличането на повече частни инвестиции и насърчаването на частните инициативи в общината.

Най-голяма дял от финансовите ресурси са насочени към инфраструктурата на общината, като тук са включени проекти насочени към подобряване на техническата и социалната инфраструктура.

Следва да се има предвид, че изготвянето на финансовата рамка на общината се случва в момент, когато тече подготовката на рамковите документи за следващия програмен период и съответно не са напълно ясни приоритетите, които ще бъдат финансирани, териториалното разпределение на финансовите средства и условията за тяхното отпускане. Това затруднява планирането и разпределението на средствата за следващия седемгодишен период, както и определянето на количествените показатели, тъй като предвидените средства са с източник предимно на външно финансиране.

Според оценителя разпределението на финансовите ресурси **отговаря на направените изводи от анализа и на предвидените цели в стратегическата рамка.**

Връзката между финансовия ресурс и стратегическата рамка е **двупосочна**. Остойностяването на предвидените дейности би следвало да се направи на база желаните резултати. В случая е използван именно този подход: като **база** за изчисленията са

използвани предвидените в **матрицата с индикатори** крайни стойности, които са заложиени като цели за края на седемгодишния планов период. На тяхна база и на база проучени пазарни цени са направени изчисленията, включени в програмата за реализация, където са остойностени мерките и в индикативната финансова таблица, в която остойносттаването е до ниво специфична цел.

5. АНАЛИЗ НА УМЕСТНОСТТА, ЯСНОТАТА И БРОЯ НА ИНДИКАТОРИТЕ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ОПР 2014-2020, ВКЛЮЧИТЕЛНО ПО ОТНОШЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИОННОТО МУ ОСИГУРЯВАНЕ.

Системата от индикатори за наблюдение на изпълнението на Общинския план за развитие въз основа на събраната обективна информация и данни **отчита напредъка и степента на постигане** на целите и приоритетите за развитие на общината по физически и финансови характеристики.¹

Индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на ОПР за следващия планов период са разгърнати в Таблици 21 и 22 към ОПР на община Тервел. Така разработена матрицата, включва стратегическите цели, специфични цели и конкретни мерки като срещу всяка от тях е разписан индикатор за нейното измерване, за който е посочена **мерна единица, източник на информация, период на отчитане, начална, междинна и целева стойност.**

За база за разработване на матрицата е използван **списък с общите индикатори към Методическите указания за разработване на ОПР 2014-2020.**

В матрицата са включени **два вида индикатори: индикатори за резултат**, които се отнасят към предвидените мерки и отчитат директния им ефект. За отчитане на последиците и въздействието от стратегическите и специфичните цели са използвани **индикатори за въздействие**, които дават по-скоро цялостна оценка за приноса на целите.

За да бъдат ефективни, индикаторите следва да отговарят на следните критерии:

- конкретност;
- измеримост;
- постижимост;
- реалистичност;
- съобразени с времето.²

Според оценителя, **заложените индикатори са достатъчно конкретни и ясни**, за да бъдат измерени, възможно е да се получи информация за всеки един от тях.

¹ Методически указания за разработване на Общински планове за развитие (2014-2020)

² SMART концепция

Постигането им във времето не е конкретно заложено в матрицата, тъй като на настоящия етап подобен график би бил със силно индикативен характер.

За разработването на индикаторите е избран **подходът да се вземе като изходна точка финансовият ресурс и да се засече с идентифицираните нужди**. На тази база са предвидени крайните стойности на индикатора, които в последствие са остойностени с цел изготвяне на програма за реализация.

Важен момент при изготвянето на системата за мониторинг и контрол е **залагане на базови стойности** на предложените индикатори. С тяхна помощ ще се следи постигнатия **прогрес, темповете и посоката на развитие** и при последваща актуализация или оценка на плана по-лесно ще се прецени към кои приоритети се стреми общността и кои не са припознати и следва да се преформулират или да се предприеме друг подход за тяхната реализация.

В настоящия ОПР обаче, **базови индикатори са заложи на малка част от планираните мерки и цели**. Това се дължи на липсата на индикатори за **предходния планов период**, вследствие на което се разчита единствено на **информация от националната и местната статистика**. Тези обстоятелства могат да попречат на измерването на напредъка по изпълнението на ОПР, но ако се осигури **достатъчно информация на годишна база**, както е и заложи, тази липса **би могла да се компенсира**.

Следенето на индикаторите ще осигури една **добра база данни**, която ще служи като основа за вземане на **информирани и адекватни решения**. За целта, обаче, е важно да има **добре разработена система**, в която да е ясно кой ще бъде отговорен за следенето на индикаторите и как.

В ОПР на община Тервел 2014-2020 г. са заложи необходими действия за **наблюдението, оценката и актуализацията** на плана, които изграждат **стройна система за проследяване изпълнението на плана**.

6. ОЦЕНКА НА ОПИСАНИТЕ ДЕЙСТВИЯ И МЕХАНИЗМИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ, ОЦЕНКА И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ОПР, ВКЛЮЧВАНЕ НА ПАРТНЬОРИТЕ В ПРОЦЕСА НА ТЯХНОТО РАЗРАБОТВАНЕ И ИЗПЪЛНЕНИЕ, КАКТО И ДЕЙНОСТИТЕ ЗА ИНФОРМАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ И ПУБЛИЧНОСТ НА ПЛАНА.

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на Общинския план за развитие цели осигуряването на ефективно изпълнение на плана, с оглед постигане на целите за интегрирано устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти.

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на плана обхваща и **Програмата за неговата реализация**. Предмет на наблюдението и оценката е изпълнението на целите и приоритетите на Общинския план за развитие на основата на резултатите от подготовката и изпълнението на мерките и проектите, включени в Програмата за реализация на плана. Особено внимание трябва да се отдели на **организацията и методите за изпълнението на плана и на програмата**, прилагани от съответните органи и звена.³

Както вече споменахме, **механизмите за наблюдение, оценка и актуализация са подробно разписани** като е предложено и **структурното разпределение на отговорните** по изпълнението на плана, техните основни задачи и предстоящи актуализации.

Програмата за реализация обхваща стратегическата рамка с нейните конкретни мерки. **Мерките са остойностени** в матрицата на индикаторите за наблюдение и оценка, като е използван подходът първо да се определят нуждите като целеви стойности и след това да се остойностят спрямо пазарни цени. Предвид това **разписаните мерки и конкретните проекти имат по-скоро индикативен характер**.

Препоръчително е след като се добие по-голяма яснота по Оперативните програми за програмен период 2014-2020 г., да се преразгледа разработената **Програма за реализация**, за да се провери дали отговаря на конюнктурните условия.

7. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След направена Предварителна оценка на ОПР на община Тервел 2014-2020 г., оценителят заключи, че са **спазени нормативните и методическите изисквания** за изготвяне на документа, който се отличава с **външна и вътрешна съгласуваност, реалистичност и адекватност**.

За постигане на ефективност и ефикасност от приложението на плана е необходима пълна ангажираност от страна на всички заинтересовани страни, добра организация и отчетност на извършената работа.

³ Методически указания за разработване на Общински планове за развитие (2014-2020)